

Kockázat alapú stratégiák a munkacélú kizsákmányolás ellen Európában

INVERT Project

15.04.2024

Francesco Calderoni – Transcrime-UCSC

A munkacélú kizsákmányolás továbbra is jelentős probléma Európában, amely aláássa a társadalmi igazságosságot, sérti az emberi jogokat és torzíttja a gazdasági versenyt. Dacára az ellene folytatott összehangolt erőfeszítéseknek a hagyományos megközelítések gyakran nem vezetnek eredményre; az INVERT európai uniós projekt innovatív eszközöket és módszereket kínál a munkacélú kizsákmányolás hatékony azonosításához és kezeléséhez.

A munkacélú kizsákmányolás jelenlegi helyzete: egy jelenség a szemünk előtt

A feltételezésekkel ellentétben Olaszországban – és Európa-szerte – a munkacélú kizsákmányolás nem korlátozódik az árnyékos peremvidékre: a törvényes iparágakon belül, szem előtt zajlik. A mezőgazdaságban és az építőiparban a luxuscikkek gyártásán át a háztartási gondozásig a kiszolgáltatott munkavállalók kizsákmányolása töretlenül folytatódik. Az áldozatok gyakran érvényes dokumentumokkal nem rendelkező külföldiek, akik kétségbeesetten keresnek minden olyan munkát, amelyből eltarthatják magukat, így könnyű célpontjai a gátlástalan munkaadóknak.

Migráció és munkaerő-kizsákmányolás: kettős kihívás Európában

Miközben a nyilvános viták gyakran a külföldiek Európába érkezésére összpontosítanak, jelentős hiányosságok mutatkoznak abban a tekintetben, hogy ők hová kerülnek, és milyen szerepekbe kényszerülnek. A közvélemény az illegális piacok és a biztonsági kérdések miatt aggódik, ugyanakkor egy sokkal elterjedtebb, de kevésbé látható veszélyt jelent ezeknek az embereknek a legális ellátási láncba való beilleszkedése, ahol ki vannak téve a kizsákmányolásnak. Mindez nemcsak akadályozza az átfogó megoldásokat, hanem állandósítja a visszaélések és a kizsákmányolás körforgását az európai gazdaság szerves részét képező ágazatokban.

A piaci méltányosság veszélyeztetése és a társadalmi konfliktusok

A vendégmunkások kizsákmányolása nemcsak az érintett egyénekre nézve káros, hanem az európai gazdaság egészére nézve is jelentős veszélyt jelent. Azáltal, hogy a béreket lenyomják, a munkakörülményeket rontják és a fizetéseket csökkentik, az ilyen gyakorlatot folytató vállalatok tisztességtelen előnyökhöz jutnak jogkövető versenytársaikkal szemben. Ez nemcsak a piacot torzíttja, hanem gyengíti az európai társadalmak szociális szövetét is, feszültségeket szít és aláássa a közvélemény bizalmát a gazdasági rendszerekben, amelyek célja az összes uniós polgár jólétének védelme.

Innovatív megoldások: az INVERT európai uniós projekt

Az Európai Unió által finanszírozott INVERT projekt célja egy olyan átfogó kockázati indikátorlista kidolgozása, amely forradalmasíthatja a munkacélú kizsákmányolás kezelésének módját. Ez a megközelítés csökkenti az információ túlterheltségét azáltal, hogy nagy mennyiségű adatot szintetikus kockázati pontszámokká sűrít és kereszthivatkozásokat állít össze. A mesterséges intelligenciával működő eszközbe integrált mutatók egyszerűsítik és javítják a szabályozó és bűnüldöző szervek munkáját, hogy a potenciális áldozatokat és a kizsákmányoló vállalkozásokat még a kirívó visszaélések bekövetkezése *előtt* azonosítani lehessen.

Vállalatközpontú mutatók: szabályos üzlet és kifinomult ellátási láncok

A kizsákmányolás olyan környezetben virágzik, ahol a felügyelet kihívást jelent. Például a kiszervezésre túlzottan támaszkodó vállalatok bonyolult ellátási láncokat hoznak létre, amelyeket nehéz ellenőrizni. Az ilyen struktúrák gyakran leplezik a munkaügyi visszaéléseket a hálózataik alsóbb szintjein. Ráadásul azok a vállalatok, amelyek már korábban is megsértették a munkaügyi szabályokat, vagy amelyek olyan magas kockázatú ágazatokban tevékenykednek, mint a mezőgazdaság és az építőipar, gyakran visszaeső elkövetők, akik a költségek csökkentése és a jogi kötelezettségek megkerülése érdekében kizsákmányolják a munkavállalókat. E jelenségek felderítése érdekében az INVERT kockázati mutatók egyrészt az aktív szereplőkre (vállalatokra) irányulnak, hogy felfejtsék ezeket az összetett struktúrákat, és feltárják az esetleges anomáliákat: a tulajdonviszonyok átláthatatlanságát, a magas kockázatú személyekkel, szervezetekkel és ágazatokkal való kapcsolatokat, vagy a gyanús pénzügyi tevékenységeket.

Áldozatközpontú mutatók: kétirányú elemzés

A folyamatos kizsákmányolás eseteit jelző mutatók nemcsak a vállalatokat, hanem az áldozatokat is érintik. A veszélyeztetett személyek azonosításával az illegális tevékenység elkövetőit is fel lehet kutatni. Sokan illegális státuszuk miatt csapdába esett külföldiek, akik a kitoloncolástól való félelmükben nem tudnak, mernek vagy akarnak segítséget kérni. Mások fizikai és pszichológiai bántalmazás jeleit mutatják, vagy hiányoznak alapvető személyes okmányaik és a munkaadóik túszként tartják őket fogva, megakadályozva, hogy elmeneküljenek a bántalmazó körülmények elől. Gyakran közösek a viselkedési minták és a személyes jellemzők, a foglalkoztatási feltételek, vagy a gyanúsított, illetve ismert bűnügyi múlttal rendelkező személyekkel való kapcsolat.

Az áldozatok korai azonosítása lehetővé teszi, hogy ne kelljen pusztán az ő vallomásukra épülnie a büntető-eljárásnak (amelyet esetenként az elkövetők fenyegetései veszélyeztethetnek/befolyásolhatnak), ami már korai szakaszban megszakíthatja a bűncselekmény elkövetését.

A gyakorlati alkalmazások

Nézzünk két példát, ahol ezek a kockázati mutatók figyelmeztethettek volna:

Első eset: Az olasz hatóságok nemrég egy neves divatházban folytatott vizsgálat során a munkacélú kizsákmányolásban részt vevő alvállalkozói hálózatra derítettek fényt. A tekintélyes márka ellenére az alvállalkozókról kiderült, hogy a törvényesen előírtnál jóval rosszabb körülmények között foglalkoztatnak külföldi munkavállalókat. Ez az eset, amely a bonyolult ellátási láncairól és a kizsákmányolás kockázatáról ismert ruhaipart érinti, rávilágít arra, hogy mennyire fontos a szigorú felügyelet és az INVERT-projekt által kifejlesztett kockázati mutatók hatékony alkalmazása.

Második eset: Egy másik nagy horderejű ügyben egy finom gyapjúíró és szálairól ismert luxusmárkacéget vizsgáltak a hatóságok. Ez a vállalat vendégmunkásokat zsákmányolt ki az Andokban a vikunya gyapjú beszerzéséhez. A gyakran helyi őslakos közösségekből származó munkások nehéz munkakörülményekkel és tisztességtelen fizetéssel szembesültek. Ez a példa nemcsak azt mutatja be, hogy a kockázati mutatókat szükséges alkalmazni az ellátási láncokra, hanem hangsúlyozza az emberi jogokat és a hagyományos megélhetést egyaránt tiszteletben tartó etikus beszerzési gyakorlatok fontosságát is.

Az INVERT-projekt kockázati mutatóinak elfogadása és alkalmazása lehetővé teszi a hatóságok és szervezetek számára, hogy a potenciális kizsákmányolási forgatókönyveket alkalmazzák. E mutatóknak a rendszeres ellenőrzési és végrehajtási mechanizmusokba való beépítésével Európa megvédheti a legkiszolgáltatottabb munkavállalóit, és biztosíthatja, hogy a gazdasági verseny tisztességes és humánus legyen.

A munkacélú kizsákmányolás elleni küzdelem éberséget, innovációt és elkötelezettséget igényel. Az INVERT-projekt eszközöket biztosít ahhoz, hogy átalakítsuk szemléletünket, és ezzel jelentős hatást gyakoroljunk számtalan ember életére és piacaink integritására. Használjuk ki ezt a lehetőséget, hogy a munkacélú kizsákmányolás a múlté legyen!